

„A mai helyzet törvénszerű és elkerülhetetlen”

A buddhizmusban a természet minden megismerhető forrása. Az emberi természet letűkrözése: bemutatja nekünk érzéseinket, erőinket, gondolatainkat. A *Chan buddhizmus* negyedik alapelve a következőket mondja: A Törvény: megvilágosodottá válni a természet által. A természet tehát, ahogyan a magyar szó csodálatosan mutatja, nem más, mint saját természetünk megnyilvánulása, és fordítva. Ha érteni akarjuk, kik vagyunk, meg kell előbb értenünk, mi vesz körül bennünket – ha elpusztítjuk, magunk is elpusztulunk általa.

A természet és az ember világában egy mélyülő válságot látok, méghozzá nem is akármilyet! Ez nem minden kor sajátja – ugyanakkor a buddhista tanításban minden csak egy körforgás részeként létezik: a pusztulás éppúgy, mint az épülés – így tehát a mai helyzet törvénszerű és elkerülhetetlen.

A világ folyásában szükségszerű *most* a természet önző kihasználása – ez a mai idők rendje, a mai gondolkodásmód sajátja, a mai emberek „lenyomata”. Ez azonban létezik másképpen is: amikor még (és amikor majd újra) az ember beszélőviszonyban van (volt, lesz) az öt körülvevő világgal, nem kell kihasználnia: ad az annyit és úgy, ahogyan éppen szükséges és elégséges.

A természet, az ember és az ember alkotásai nem választhatók szét – számomra ezek ugyanazok a fogalmak. A fentiekben kifejtettek alapján: a természet (ami látszólag nem az ember alkotása) és az emberi kéz munkái egyaránt az embert jellemzik (és fordítva!). Nem tudok más hierarchiát elképzelni, csak ami ezeket *egyforma módon és súllyal szemléli: minden szent, ami létezik.*

Nem vállalkozhatom arra, hogy bibliai idézetet értelmezzek. Mindenesetre: a bibliai tanítás is szimbolikus, illetve ha van is profán értelme, azt már csak az elvont megértés után lehet (és szabad!) alkalmazni. Helyesnek azt tartom, ha magán uralkodik az ember – a saját érzésein, ösztönein, indulatain. Másokon uralkodni értelmetlen, mert lehetetlen. Birtokolni (ami valójában egyet jelent az uralkodással) így úgyszintén értelmetlen, s amíg ezt nem látjuk be, csak családások várnak ránk.

A természet védelmét és más értékeket mindenki csak maga képviselheti, mert senki nem tud senkire etikai vagy erkölcsi normákat húzni, ahogyan a természetet sem „befolyásolhatjuk” büntetlenül.

Minden tanítható és tanítandó is e kérdésekkel kapcsolatban. Legfeljebb: nem *mindenki* tanítható. A tudás átadásának terepe, véleményem szerint, teljesen mindegy, bár a kézenfekvő helyeken (pl. az iskolákban) természetesen alapvető lehetne. A gond csak az, hogy a mai világ ezt szubjektív dolognak kezeli, nem ismeri el mint általánosan elfogadhatót, mint Törvényt (mint belső törvényt sem), ezért az iskolák kötelezően így nem foglalkozhatnak vele. A felekezeti iskolák (gondolom) másképp viszonyulnak e kérdéshez, hiszen ők Isten Törvényét tanítják(?). Nálunk ez természetes.

Semmi nem gátolja az elméleti szinten megfogalmazottak érvényesülését a gyakorlatban, legfeljebb az ember maga, a korlátaival. Az átlagember, az átlagos elfoglaltságai mellett nem ér rá az elméleteket megvalósítani, azokhoz ugyanis nem kéne más, mint éppen lelkielő, bátorság és energia.

Az én mindennapi munkámban – mivel szerzetes vagyok – csak ezek a problémák jelennek meg, ezzel kapcsolatos dolgok töltik ki az életemet. Szerencsére.

Talán csak egyetlen gondolat maradt, amit fontos volna még megemlíteni, egy idézet egy ázsiai tanítótól: „Az az ember, aki valamit is ad magára, nem teheti meg, hogy arra, amit nem ismer, gondolkodás nélkül rávágja, hogy: nem.”